

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 stycznia 2016 roku w sprawie z powództwa E. K. przeciwko B. B. (1) o zapłatę, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 20.044,66 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 listopada 2013 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie oraz rozliczenie kosztów procesu pozostawił referendarzowi sądowemu przy zastosowaniu zasady stosunkowego rozliczenia kosztów procesu i przyjęciu, że powódka wygrała proces w 75%.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając go w części zasądzającej od pozwanej na rzecz powódki kwotę ponad 10.022,33 zł oraz ustaleniu płatności odsetek od dnia 1 listopada 2013 roku oraz co do ustalenia, że powódka wygrała proces w 75%.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwana zarzuciła naruszenie prawa materialnego – art. 991 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że pozwana, jako jedna ze spadkobierców testamentowych jest odpowiedzialna za zachówek w udziale przewyższającym jej udział w spadku i zobowiązana jest do zapłaty zachowku za drugiego spadkobiercę testamentowego, którego spadkobiercą jest również powódka i odpowiada za dług spadkowy w części, w jakim nabyła spadek po zobowiązanej do zapłaty zachowku I. S. tj. w 1/2 i nie uwzględnienie w rozliczeniu faktu, że powódka jest nie tylko uprawniona do otrzymania zachowku, ale również zobowiązana do jego zapłaty, jako spadkobierczyni ustawowa spadkobierczyni testamentowej po A. S..

Tym samym pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa ponad kwotę 10 022,33 zł oraz zasądzenie na rzecz pozwanej od powódki zwrotu kosztów postępowania za obie instancje oraz ustalenie daty wymagalności płatności odsetek od daty uprawomocnienia się orzeczenia, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I Instancji wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania apelacyjnego. Ponadto pozwana wniosła o zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia w przedmiocie działu spadku po A. S. w sprawie sygn. akt III NS 1876/15, na podstawie art. 177 par. 1 pkt. 1 k.p.c.

Na terminie rozprawy apelacyjnej pełnomocnik powódki wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łodzi dodatkowo ustalił:

Wartość samochodu osobowego marki F. (...) wynosiła 1.000 zł.

(okoliczność bezsporna)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna i skutkuje zmianą zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w pełni podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji, które przyjął za własne i które tylko w niewielkim zakresie wymagały uzupełnienia. Efektem kontroli instancyjnej jest zmiana dotycząca ustalenia wartości spadku i zakresu odpowiedzialności pozwanej z tytułu roszczenia o zachówek, mającej wpływ na wysokość zachowku należnego powódce.

Przede wszystkim kwestią bezsporną był fakt, iż powódce, co do zasady należy jest od pozwanej zachówek., jak również ustalony przez Sąd udział w spadku spadkobierców zmarłej A. S. oraz udział powódki stanowiący podstawę do ustalenia wysokości zachowku. Kwestie sporne wokół których koncentruje się jedyny zarzut apelacji dotyczy wartości ustalonego przez Sąd składu spadku po zmarłej A. S. oraz zakresu odpowiedzialności pozwanej, a tym samym wysokości należnego powódce zachowku.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd I instancji prawidłowo ustalił, że w skład spadku po zmarłej A. S. wchodzi udział w 1/2 części nieruchomości położonej w miejscowości D., zaś wartość przedmiotowej nieruchomości wynosi 240.000 złotych, która nie była przedmiotem sporu w toku postępowania. Jak trafnie zważył Sąd Rejonowy powódka skierowała swoje roszczenie z tytułu zachowku z jedyne go znanego jej składnika majątkowego wchodzącego w skład spadku po zmarłej matce stron tj. udziału w nieruchomości położonej w D.. O ile w toku postępowania strona pozwana domagała się uwzględnienia przy ustaleniu należnego powódce zachowku ruchomości w postaci ikony Staroruskiej i posążka B., to w toku postępowania nie wykazała w żaden sposób, by ruchomości te wchodziły w skład spadku po A. S.. Jednocześnie jak słusznie zauważył Sąd I instancji zeznający w sprawie świadkowie wskazali, że wszystkie ruchomości wskazane przez B. B. (1) znajdowały się w mieszkaniu przy ul. (...) w Ł., w którym spadkodawczyni zamieszkała wspólnie ze swoją córką I. S. i strony postępowania wspólnie zdecydowały się podzielić pomiędzy siebie pozostałe w mieszkaniu ruchomości dopiero po śmierci I. S.. Tym samym Sąd prawidłowo uznał, że w istocie powołane przez pozwaną ruchomości wchodzi w skład spadku po zmarłej siostrze stron, a nie po matce.

W tym stanie rzeczy brak było podstaw do ustalenia wartości tych ruchomości i wniosek dowody związany z zarzutami potrącenia Sąd słusznie oddalił. Stanowisko to zostało zaakceptowane również przez apelującą, która w wywiedzionej apelacji uznała, że z uwagi na fakt, iż powódka wniosła sprawę o dział spadku m. in. po A. S. rozliczenie ruchomości nastąpi w tym postępowaniu, odstępując jednocześnie od zgłoszonego zarzutu potrącenia podniesionego w niniejszym postępowaniu. W tych okolicznościach brak było również podstaw do zawieszenia niniejszego postępowania. Uwadze Sądu I instancji umknęło jednak, iż w skład spadku po zmarłej A. S. wchodzi również samochód osobowy marki F. (...), którego wartości 1000 złotych, która to okoliczność była bezsporna pomiędzy stronami i wymagała uzupełnienia oraz uwzględnienia przez Sąd II instancji, co też Sąd uczynił. Zatem łączna wartość spadku wynosiła 241.000 złotych.

Sąd I instancji w sposób prawidłowy ustalił również krąg spadkobierców ustawowych po zmarłej A. S. oraz udział powódki w spadku w wysokości 1/3 części spadku, a także należna jej z tytułu zachowku połowa wartości udziału spadkowego, czyli 1/6 czystej wartości udziału spadkowego. W tym stanie rzeczy uwzględniając ustaloną w toku postępowania oraz uzupełnioną w niniejszym postępowaniu wartość spadku po zmarłej matce w wysokości 120.500 złotych stanowiącą wartość wchodzącego w skład spadku udziału w nieruchomości położonej w D., roszczenie powódki z tytułu zachowku wynosi połowę wartości tego udziału, a zatem 1/6 z 120.500 złotych, czyli 20.083,33 zł. Ustalona w ten sposób kwota zachowku należna jest jednak od obu spadkobierczyń testamentowych. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd I instancji błędnie uznał, iż kwota zachowku należna jest w całości od pozwanej B. B. (1). Zgodnie z treścią art. 991 § 2 k.c., który stanowi, że jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia. Z przepisu tego wynika, że za zachówek odpowiada spadkobierca (ustawowy lub testamentowy). W realiach niniejszej sprawy spadek po A. S. na podstawie testamentu notarialnego nabyły wprost córki I. S. i pozwana B. B. (1) po 1/2 części spadku każda z nich. Skoro zatem pozwana odziedziczyła jedynie udział w spadku w wysokości 1/2 części, to oznacza to, że odpowiada ona jedynie za wartość zachowku w 1/2 części, zaś za pozostałą wartość odpowiadałaby jej siostra I. S.. Zatem roszczenie powódki z tytułu zachowku od każdej spadkobierczyń testamentowych wynosi po 10.041,67 zł. Pozwana zatem nie może ponosić odpowiedzialności z udziału odziedziczonego przez siostrę i roszczenie to nie może być realizowane w całości przeciwko pozwanej. Oceny tej nie zmienia fakt, iż jedna ze spadkobierczyń testamentowych tj. I. S. zmarła. Zachówek stanowi wierzytelność osoby uprawnionej i zgodnie z art. 922 § 3 k.c. obowiązek zaspokojenia roszczenia o zachówek należy do długów spadkowych. Jak wynika przy tym z akt sprawy spadek po niej na podstawie ustawy nabyły wprost siostry, tj. pozwana B. B. (1)

i E. K. po 1/2 części spadku każda z nich. W tym stanie rzeczy wierzytelność, której domaga się powódka obciąża zarówno pozwaną, jak i nią samą, stosownie do wartości należnego jej udziału w spadku po siostrze. Dlatego też jedynie 1/2 wierzytelności przysługującej powódce z tytułu zachowku od I. S., tj. kwota 5.020,84 zł powinna być zasądzona od pozwanej B. B. (1), a 1/2 części obciąża samą powódkę. W tym stanie rzeczy należne roszczenie z tytułu zachowku należne od pozwanej B. B. (1) wynosi 15.062,45 zł.

Odnosząc się zarzutu wskazanego w treści uzasadnienia apelacji dotyczącego nieprawidłowo ustalonej daty wymagalności świadczenia należy wskazać, iż były one całkowicie bezzasadne. Sąd I instancji w sposób prawidłowy

ustalił bowiem zarówno termin wymagalności świadczenia, jak również jego podstawę prawną. Brak w tym zakresie jakichkolwiek nieprawidłowości. Oceny tej nie zmieniają przy tym okoliczności wskazane w apelacji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony w pkt. 1 wyroku w ten sposób, że zasądzoną kwotę 20 044,66 zł obniżył do kwoty 15.062,45 zł. Zmiana wyroku w zakresie roszczenia głównego skutkować musiała również zmianą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem pierwszej instancji. O kosztach tych należało orzec na zasadzie stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu przyjmując, iż powódka wygrała proces w 56%. Z dochodzonej bowiem pozwem kwoty 26.667 zł ostatecznie na rzecz powódki zasądzono kwotę 15.062,45 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i zasądzono od powódki na rzecz pozwanej kwotę 253 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Należy wskazać, iż pozwana wygrała ostatecznie sprawę w 50%. Łączne koszty poniesione przez obie strony wyniosły 5.306 zł, na które złożyły się koszty poniesione przez obie strony w wysokości 2.400 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika ustalone w oparciu o § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800) oraz uiszczona przez pozwaną opłata od apelacji w wysokości 506 zł. Skoro zatem pozwana wygrała ostatecznie proces w 50%, to powinna ponieść koszty w wysokości 2.653 zł. Jeżeli zaś poniosła koszty w wysokości 2.906 zł, oznacza to, że do zwrotu na rzecz pozwanej pozostała kwota 253 zł i taką też kwotę należało zasądzić od powódki na rzecz strony pozwanej na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.